

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Aegidius Romanus - Cod. Aug. pap. 101

[Reichenau], [1. Hälfte 15. Jahrh.]

Liber III pars 1

[urn:nbn:de:bsz:31-90450](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-90450)

legatur liber de regimine principu ut 2 ipi principantes in sevet
 qualiter principad deberet et alii edorent quo principib9 e obedire
 Her g 2 alia utilia tradita s9 vulgare ydioma ut om9 pea edo
 teri posset in mesis regu 2 principu legenda eent. **H**ns g sic
 pttatis tra regime dom9 h9 qda alia pticularia tractari
 possent in qz no oia pticularia subnarraco cadut pponim9 ea
 silencio ptnsire. **I**nponetes fine hinc s9 libro in quo de regimine
 domestico s9 modulu nre scie arte tradim9 in nisi eius auxi
 lio aquo om9 bonitas 2 suffia ht ee.

**Explicit liber scds de regimine principu in quo tractat de re
 gimine domus**

Incipit Capla pme ptis tti libri de regie principu

- i** **Q**uoniam civitas est aliquid modo principalissima et est alicuius
 boni gratia constituta. 17
- ii** **Q**uot et que bona homines consequuntur ex constituto civitatis politice que
 civitas nuncupatur. 27
- iii** **Q**uod homo est naturaliter animal civile non obsequit quod aliis non animalis vite. 37
- iiii** **Q**uibus rationibus probari potest civitatem esse quod naturale et homines esse naturaliter
 animal politicum et civile. 87
- v** **Q**uod potest civitatem civitatis utile fuit in vita humana esse civitatem regni. 47
- vi** **Q**uod divisi sunt mores gratia civitatis et regni et quod hoc triu libri
 in quibus tractatur de regimine dividit in duas partes. 67
- vii** **Q**uod socrates et plato dixerunt civitatem ordinanda esse et quod senserunt
 de civili regimine. 17
- viii** **Q**uod non oportet civitatem maximam unitatem et consolatatem habere ut socrates
 et plato statuerunt. 87
- ix** **Q**uod non expedit civitati omnia sic esse tota ut socrates ordinavit et
 quod reges et principes de quibus habet cognoscere. 97
- x** **Q**uot mala sentit si in civitate uxores et filii ponantur esse tota
 munes. 107
- xi** **Q**uod expedit civitati possessiones esse proprias et quod communes. 117
- xii** **Q**uod res et principum non debent sic disponere civitatem quod mulieres ordinant ad
127

- opa bellica ut socrates statuebat
- xiii) Q reges & principes no sic debet dispone ciuitate ut sp ydem in eisdem mgnatibus pponatur
 - xiiii) Q no sic ordmnda e ciuitas ut soctes statuebat
 - xv) Quo poto soctis e regime ciuitat mali possit adbo/ intellan
 - xvi) Quo phus felleas statuebat ciuitate ordmndu esse
 - xvii) Quo oz possessiones ee equatas ut felleas statuebat
 - xviii) Q pncipal intentio legislator dz ee e repressione occupato et no e equitate possessio/ ut felleas ordmndu
 - xix) Qualis fuit policia ypodemi et q ypodem/ phs statuebat e regi men ciuitatis
 - xx) Que & quot sut iphsensibilia in hys q statuebat ypodem/ circa gubernatoez ciuu.

Incipit liber tunc in quo tractat de regimine ciuitatis & regni

Ca. i. pmu. Q coitas ciuitat e aliquo pncipalissima et est alicui boni gra constituta. Ca. i. 1.

Coniam omem ciuitate contigit ee coitate qndam tu omis coitas sit gra alicui boni oz ciuitate ipam esse constituta ppter ad bonu. Probat aut phus duplia via coitate constituta ee gra alicui boni / pma via snt expte ho/ constituciu ciuitate / Boda expte ciuitat/ ostitute / pma via sic pz qz ut dr. i. eth. omis actus & elcio qdda bo/ appetit vi. et. i. pol. scbit q gra eius q vi. bonu oia opant omis / si g ob hoies ordinat sua opa in id q vi. bonu cu ciuitas sit op/ qua/ expte hoim constituciu ciuitate oz ipaz ciuitate constituta ee gra ei q vi. bonu no sit e intelligend/ ciuitate constituta ee gra ei q vi. bonu / q no sit constituta gra ei q existit bonu na cu opa nra ordmnd/ ad aliqd bonu aqn adbo/ i. homus impetu exna. aliqn q ex corruptoe ne. bonu aut i. adqd ob hoies hnt impetu exna sic vi. bonu q in existit bonu / quib/ aut e constitucio ciuitat/ na ut dr. p. pol. na qd impetus

Quia omis actus & elcio qdda bo/ appetit vi. et. i. pol. scbit q gra eius q vi. bonu oia opant omis / si g ob hoies ordinat sua opa in id q vi. bonu cu ciuitas sit op/ qua/ expte hoim constituciu ciuitate oz ipaz ciuitate constituta ee gra ei q vi. bonu no sit e intelligend/ ciuitate constituta ee gra ei q vi. bonu / q no sit constituta gra ei q existit bonu na cu opa nra ordmnd/ ad aliqd bonu aqn adbo/ i. homus impetu exna. aliqn q ex corruptoe ne. bonu aut i. adqd ob hoies hnt impetu exna sic vi. bonu q in existit bonu / quib/ aut e constitucio ciuitat/ na ut dr. p. pol. na qd impetus

moribus in est ad tale civitate qual est civitas civitatis i presp
 certu ad hores civitate constituetes eo q hnt nate impetum
 ad constitucioez eius / civitas no solu constituta e gra ei q ut
 bonu vi. s ena q bonu existit. **¶** Secda via ad investigand h
 idem futu. expte civitatis constitute p copacoez ad civitates
 illas / na licz omib civitas nalis ordinetur adbo maxie in
 ordinat ad ipm civitas pncipalissima / hui aut e civitas ci
 vilitatis q respctu civitatis domi et vici pncipalissima existit
¶ Qre si civitas domestica ordinat ad bonu et etia ad multa
 bona. ut sup in scdo libo. diffusi p babat. civitas vici q e pn
 cipalior civitate domestica multo magis ordinat ad bonu et
 adh civitas civitatis q e pncipalissima i civitatis vici 2 domi
 max ordinat ad bonu. **¶** hoc e q dicitur p. pol. q si civitatem
 omes gra alic boni dicim constitutu maxie aut pncipalissa
 om et ea q e om max pncipalis 2 omis alias etu plectes potissie
 gra boni constituta ee q. **¶** her e aut civitas politica q cor noie
 vocat civitas. **¶** Ad vtenz in civitatez civitatis ee pncipalissiaz
 no sup 2 pomez mo s i civitatis domi 2 vici / Est aut alia civi
 tas pncipalior ea cui e civitas regni de q suo loco dicitur / On dem
 em civitate regni vtile ee in vita huana et ee pncipalior civi
 tate civitatis n. n. suo mo civitas regni se hie ad civitate civitatis
 sic her civitas se hie ad domu 2 vici / na sic etu plectit domu 2
 vici et ee pncipalior civitatibz illis 2 magis sufficiens in vita
 q civitates p dce. sic civitas regni etu plectit civitate civitatis
 et e multo pfor 2 magis sufficiens in vita q civitas illa. **Ca. 1. 7.**

**Quot et que bona hoies consequantur ex constitucioe civitatis
 politice q civitas nuncupatur. Ca. 1. 2.**

Non sufficit dire civitate constituta ee gra acui boni
 ut in pcedenti ca. pbabat n on dat q 2 quot fut illa
 bona q ex constitucioe civitatis hoies cosecutur / hui aut
 bona q ad pns spectat ta ee q ordina em civitas ad viciu

ad sufficient' vniuers' et ad vtiuose vniuers' **¶** Vniuers' em s'm p'p'm vniuers'
tibus e' esse / sic g' aliud e' ee / aliud sufficet ee / a' vtiuose esse
¶ Sic a' e' vniuers' / a' suffi' vniuers' / a' vtiuose vniuers' / n'a ee latissim'
est ut dr' in li' de caus' / **¶** Et n' p'ma res eatur a'p' 2 oia aliq'
mo ee p'ticipant no' in oia p'ticipat suffi' ee s' solu' illa d'm'
h're ee sufficiens s'm nam suam / q' s'm sua spem hnt ee copletu'
¶ Si em aliau' rei deficiat aliq' p'f'io copetes sue spei h'q' possit
h're illa res ad ee ut in p'f'm ee in sufficiens h're no' dicitur
latius e' g' ee q' sufficient' ee / sic 2 latius e' sufficient' ee qua'
vtiuose esse / n'a vtiute q' est h'itus et'ius 2 moralis de qua
h'ic loqui intendim' p'ticipare no' pnt n' rona'ia 2 h'icia i' t'ell'm
ir'v'alia g' et etia' ma'ata s'm nam sua possut h're ee sufficiens
si h'cant p'f'one copetes p'p'e spei ee in vtioua h're no' possut
q' neq'ut p'ticipare vtiute illo g' mo' q' distingvim' ee suffi'
ee et vtiuose ee / distingv'e possum' vniuers' suffi' vniuers' 2 vtiuose
vniuers' **¶** Qualit' em ho' h'eat ee vniuers' no' in dr' suffi' vniuers'
et h're vniuers' sufficet n' h'eat ea q' conge' sufficiunt ad sup'leda'
indigencia' corpale / aliud e' g' vniuers' aliud suffi' vniuers' / sic 2 a'
e' vniuers' sufficient' 2 vniuers' vtiuose / multi n' h'nt suffiam ad vniuers'
q' p't' corrupcoez appetitus vtiuose vniuers' negligunt / **¶** Multoz g'
et magnoz bonoz ca' est co'stituco ciuitat' q' p'ca hoies co'se'
cutur oia ta bona p'd'ca / n'a ipm vniuers' co'sequit' hoies exco'ta'
te politica q' sine ea vniuers' ee no' p't' / loquim' h'ic de vniuers'
hoies ut ho' est / **¶** Ex'tendendo g' vniuers' politia' s'm aliq's leges
et s'm aliq's laudab'les ordina'oes recusans sic vniuers' no' v' vniuers'
ut homo s' ut sup' patuit et infra patebit tal' ut e' hoie peior
ut hoie melior / ho' em e' n'a' at politia' 2 ciuile ut infra
patebit p'bab' / **¶** Ip'm g' vniuers' loq'ndo de vniuers' ut ho' co'sequitur
hoies exco'tate politica sine exco'stituco'e ciuitat' **¶** Sed
ex tali co'stituco'e hoies no' solu' co'serut' vniuers' s' etia' sufficet
vniuers' / n'a in vna domo ul' in vno vico no' rep'untur oia que ad

Vniuers' sufficet
io fuit ciuitas

vitam sufficientem. id fuit civitas constituta hinc plures vicos Inqz
 uno exercet ars fabrilis in alio rectoria in alio aliud hinc qd varijs
 indigent adindigentia vite / inqz em e civitas ptra n habitatores
 eius ibi invenire possent oia sufficientia ad vitam / Consequenter ergo
 ex civitate no solu vivit ut ho s vivit sufficienter eo q si ptra ex
 istit e contentiva omni corp q ad vitam sufficientem / bn qd dicitur est q sibi
 pmo pol. q civitas q e civitas constans ex plibus vicis e civitas ptra
 q iam ut quis e dicitur hinc civitas hinc finit ois p se suffic vite
Civitas ex constitutoe civitatis consequenter. virtuose vivit / na intero legis
 lator e constituetis civitate no so. ee debz ut cives in civitate habeant
 sufficientem ad vitam s ut vivat hinc lege et virtuose. Jo dr p. pol. q fra
 quid ig. e civitas vivendi gra exons aut gra bn vivendi forte
 pmo motum hom constituetis civitate fuit ipm vivit e hinc sufficientem
 in vita. videntes em q solitarie no potant in vita sufficientem constituit
 civitate ut unus alteri deficiat supplens hinc sufficientem in vita / co
 stituta aut ia civitate e hinc pspiracius intuentes e videntes q
 no satis e hinc sufficientem in vita nisi vivat bn e virtuose cu sine lege
 et iusticia constituta civitas stare no posset ordinaverunt ~~et~~ coi
 racoes politica que fra erat ad vivit et ad hinc sufficientem in vita ad
 bn vivit et ad vivit hinc legem et virtuose. Si g tot bona coseqm
 ex constitutoe civitatis bn dicitur e q sibi p. pol. vidz q q pmo
 instituit civitate extitit causa maxioz bonoz. **Capitulum. 37.**
ho est nalis animal civile no obstante q contingit aliquos no
civiliter vivere. Capitulum. 37.
Quodbitant no nulli an civitas sit ad hinc nam e an ho sit
 nalis at politicu et civile / na ea q fut pnam vnr ee sp
 et vqz ut ignis si assit calefibile semp calefacit. et ubi
 cuqz est hinc excedit calefomib actu / Quare si civitas quid nalis eet
 et ho nalis e ho civile nullus repiretur ho no civilis / videntes
 aut multos societate politica venientes elige solitariam vita
 et campestrem / ~~Et~~ hec et alie societates dubitaciones siles vnr
 pcedit q ignoratur quo nalis e ho ee at civile / no. n. hoc est

hōi sic nāle sic nāle ē igni calefacere et lapidi deorsum tendere
q̄ talia sic eis nālit̄ competūt q̄ adq̄m̄ assuesc̄ nō p̄nt̄ a cope
tūt eis semp̄ a ubiq̄ / nūq̄ em̄ toriens possit lapis sursum p̄ci ut
assuesc̄et sursum ire semp̄ q̄ lapis q̄ ē dese deorsum tendit̄ a ignis
semp̄ calefacit̄ hō q̄ nālit̄ nō ē sic at̄. ciuile. **Sz** dr̄ ei nālit̄
conuenire q̄ h̄t̄ quedā impetū et q̄ndā aptitudinē nāle ut
ciuiti- uiuat̄. q̄ aut̄ sūt sic nālia ex casu ul̄ ex aliquo impe
dimēto siue ex aliq̄ cā impediri possūt ut h̄z nāle sit hōi
esse dextrū. mlti t̄n̄ ex aliquo impedimēto ul̄ ex aliq̄ cā repi
unt̄ ab dext̄. sic h̄z nāle sit hōi uiuē ciuilit̄ repiūt̄ t̄n̄ mlti
tampestre uiuētes. tangit aut̄ p̄lus p̄. pol. tria. q̄re q̄. ali
quos renūc̄ ciuile uita / p̄mū ē fortuna / s̄. y. m̄nia p̄uitas / et
terciū m̄nia bonitas / q̄. em̄ p̄mo ee aliquos nō ciuiles ex for
tuna. ut q̄ m̄niū paupes exōtes nō possūt ciuilit̄ uiuē s̄ co
gūtur ciuitate exire et agros excolē. **Sedm̄** p̄t̄ q̄ hō aliq̄
reddit̄ nō ciuilib̄ est m̄nia p̄uitas / aliqui em̄ sūt h̄nt̄ appetitū
corruptū et uolūtate p̄sam q̄ neqūt uiuē in societate a s̄. y.
legem s̄ ciuitate aliq̄ exēnt̄ ut si nō exēnt̄ aliq̄ expellūt̄
h̄t̄ aut̄ sūt illi quos ut recitat̄ p̄lus p̄. pol. maledicebat̄ om̄es
dices maledic̄ in socialis illegal̄. scelerat̄ affector̄ belli ueluti
sicut̄ sine iugo existens sicuti uolatilia. **Tertio** aliq̄ nō ciuilit̄
uiuūt̄ p̄t̄ m̄nia bonitate / uita em̄ ciuilib̄ a quingalis ē uita b̄.
s̄ ē uita ut hō / aliq̄ aut̄ sūt t̄ate p̄fōnis quib̄ nō suffiat̄ uale
ut hō / **Sz** remētes quingū et ciuitate eligūt̄ p̄fōre uita
nā h̄z qui nubit̄ et qui ciuilit̄ uiuūt̄ b̄n̄faciat̄ t̄n̄ q̄ nō nubit̄
et qui nō ciuilit̄ uiuūt̄ ut liberius q̄templacōi uaq̄ melī facit̄
Et q̄ hō nālit̄ at̄ ciuile nō obstantē q̄ q̄. aliquos nō ciuilit̄ uiuē
nā quicūq̄ nō ciuilit̄ uiuūt̄ n̄ ex paup̄tate ul̄ fortuna hōr̄ acūt̄
ul̄ ē bestia et scelerat̄ a sine iugo nō uales̄ lege a societate
supportare ul̄ ē q̄i deus. i. diuinus eligēs alciorem uita p̄t̄ q̄
sc̄bit̄. p̄. pol. q̄ nō potēs alijs cōitac̄ nulla ē p̄s ciuitat̄. s̄ ut
est bestia ul̄ est deus. **Capit̄. iij. Quibus uōmbus p̄baī p̄t̄**

ciuitate eē q̄ nāle et hoīem eē vlt̄ al̄ politicū 2 ciuile. Ca^m

Remouebant̄ in p̄re^{ti} calō obiectōnes q̄tr̄ie p̄q̄s p̄bāi *e.*
 videbatur ciuitate nō eē s̄m̄ nām et hoīez nō eē nālit̄
 al̄ ciuile / Cū ḡ nō satis sit remoue obōnes cōtr̄ias
 vitate aliqua in pugnatōes n̄ adducat̄ rōnes q̄p̄e p̄quas illa
 vitas cōfirmet̄. Intendim̄ in hoc cā. adducē rōnes on̄detes ci
 uitate eē q̄ nāle et hoīez eē nālit̄ virū ciuile. **P**ossu^m aut̄
 duplici via on̄de cōitate politicā siue ciuitate eē ad s̄m̄ nām
Prima via sūt² ex eo q̄ her cōitas cōplecti² domū 2 vicū / **S**cdā
 ex eo q̄ e illaz fims 2 cōplemetū. p̄bābā. n. sup̄. q̄ vniū erat
 hor s̄m̄ nām ut nā nō deficiat̄ in n̄c̄is. q̄ nāle eē q̄q̄ s̄m̄
 se defuit ad suffiam vite / Cōitas ḡ domestica. 2 etiā vici nālia
 sūt q̄ deseruiūt ad sufficienciā vite quāne cū cōitas ciuilib̄ has
 cōitates cōphendat̄ 2 p̄fectius defuiat̄ ad suffiam vite q̄ cōita
 tes ille. q̄ eam eē s̄m̄ nām. **S**cdā via ad investigandū hor idē
 sūt² ex eo q̄ ciuitas e illaz cōitatu fims 2 cōplemetū / nā ut
 arguit̄ p̄h̄us. p̄. pot. q̄ e fims gn̄atōis nāliū e q̄ nāle 2 e nā
 ip̄oz gn̄atōz ut q̄ e fims gn̄atōis hoīs e q̄ nāle et e ip̄a
 nā / **V**idem̄ aut̄ q̄ cōitas dom̄ e q̄ nāle nō solū q̄ defuit ad
 suffiam vite s̄ etiā q̄ cōitates ille q̄ p̄ficiūt domū sūt q̄ nāle
Constat em̄ dom̄ ex cōitate viri 2 vxor̄. d̄m̄ 2 sui. p̄ris 2 filij.
 quaz q̄z e s̄m̄ nām sic 2 cōitas vici e q̄ nāle nō solū q̄ defuit
 ad suffiam vite. s̄ q̄ gn̄atō eius h̄t eē nāle / fit em̄ fims vici
 nālit̄ ex crescencia filioz collataneoz 2 nepotū ut vlt̄ p̄h̄s
 p̄. pot. p̄t̄ q̄ si t̄le cōmetū e q̄ nāle vici ip̄e q̄ nāle erit
Ciuitas ḡ q̄ e fims gn̄atōis dom̄ 2 vici eū aliq̄ s̄m̄ nām eo q̄
 sit fims gn̄atōis nāliū gn̄atō em̄ dom̄ 2 vici tanq̄ ad finem
 et cōplemetū ordi. ad ciuitate. **V**isū ciuitate eē ad s̄m̄ nām.
 Reliquū e on̄de hoīez eē nālit̄ al̄ politicū 2 ciuile. q̄ etiā dup̄.
 via investigac̄ possu^m / p̄ma sūt² ex p̄te fimonis / scdā vō ex p̄te
 impetus nālis / p̄bābat̄ em̄ imp̄. scdā libri ex p̄te fimonis

horem ee nalis al. sociale eo q psermone acquirim instructoz
et disciplina her aut expte smonis onde possu horez ee nalis
al politici et civile exeo q vox humana q dr smo e alt signifi-
cua qua vox brutoz / Om plus ait p. pot. q malis aialibus
abhore usq ad hoc na eoz pvenit ut vox sit eis signu delctis
et tstabilis ut herant sensu delctabile et ttabile h. n. invice sibi
pvoce signu. canis em eo q alit latrat cu delctat et tstat pt
alti cani p suu latru significat ticia ul delctoz q h. / Et horez
ult hoc datus e smo p que distincte significat q conferes quid
nocium et q iustu et q iniustu / Si g coitas domestica ordnat
ad psequdu conferes 2 ad fugiendy nocium coitas vo civitatis
ult hoc ordnat ad psequdu iustu 2 fugiendy iniustu. q coitate
domesticam et civile ee q nalis / na si na dedit hoi smone na
lis e illa coitas q ordnat ad illa q sut apta nata expm p
smone. Iustu. n. et iniustu no ppe h. ee in coitate domestica h
in coitate civili. In civitate em ubi aues hnt possessiones pias
et distinctas consurgit lites 2 lingua q iustu et q no iustum
q no ppe fit in domo v to ad ptem familias ptine vi. Differt
g coitas adomo / qz in ea no s. q q conferes et q nocium. h
ecia q iustu et quid iniustu / Stq tn coitas eit nalis ta dome-
stica q civilis eo q psermone nob datu ana v pntat conferes
et nocium et iustu et iniustu / Seda via ad investigandu hoc
idem sunt expte impetus nalis / na oia aialia hnt nalis impe-
tum. ad coquand ea q sut eis ana. qre si na dedit hoi vire
dedit ei nalis impetu ad faciend ea p que possit sibi in vita
suffice / hoc aut maxie g. sm plm p coitate civile eo q civi-
tas debet ee contentiva om q ad vita sufficiunt. Invenit ergo
hoib9 impet9 nalis ad invicem politice 2 ad constituend civitate
h ai id ad qd hem9 impetu nalis sit sm nam q civitatem ee
quid nalis ul ee ad sm nam. Cap. v. Q. p. coitate civitat

utile fuit in vita humana esse civitatem regni. Capi. 4.

Possunt autem triplici via ostendi quod pro civitate civitatis utile fuit huane vite statum civitatem regni. Prima via sunt ex parte sufficientie vite. Secunda ex parte adeptiois virtutis et tertia ex parte defensionis et remotiois impedimento hostium.

Prima via sic patet. Nam cum ut ait philosophus primo politico quod civitas perfecta que est civitas constans ex plerisque viris est huiusmodi terminum omnibus pro se sufficientie vite non sic intelligendum est quod semper opteat civitatem ex propriis possessionibus habere omnia que requiruntur ad vitam sed sufficit civitati sic esse sita quod precipitatores et ponderes portatuna et phuanam industiam facili habere possit sufficientiam vite. Sic ergo videtur in quo exerceatur ars fabrilis indiget vico alio in quo exerceatur ars textoria eo quod homines indigeant tam operibus fabriorum quam textorum sic quod civitates aliquas habundant in vno et deficiunt in frumento in quibusdam civitates alias habundant in frumento et deficiunt in frumento in quibusdam civitates alias habundant in frumento et deficiunt in frumento quare sic utile est vite huane in eadem civitate congregari diversos vicus ut facilius habeant que requiruntur ad vitam sic utile est civitates plures congregari sub vno principatu aut sub vno regno ut facilius et melius sibi invicem subveniatur quam ad ea quibus indigentur in vita nam sic diversa membra corporis non eundem actum habent et vnum indiget alterius ope propter quod utile est ipsis membris congregari in vno corpore ut sibi invicem subveniatur. Sic quod non omnes civitates habundant in eisdem rebus utile est eis congregari sub vno regno ut melius possint sibi invicem subvenire in his que requiruntur ad sufficientiam vite.

Secunda via ad investigandum hoc idem sunt ex parte adeptiois virtutis. Intentio enim legislatorum ut supra tangebatur non solum esse debet ut cives habeant que requiruntur ad supplendam indigentiam corporalem sed etiam ut vivat secundum legem et virtuose vno tanto principalius de intendit hoc quod illud propter quod aia est potior corpore et quanto operatioes virtuose excellunt exteriora bona.

optz g' v'ores civitat' h're civile pot'ntia ut possint cogē & pu
nire noletēs v'itose vivē & turbantes pacē & bonū statū alioz
civū / q're cū p'usi civitate aliqua nō audeat insurge cont'
p'ncipem si sciāt ipm h're magnā civile pōm & d'nari in civi-
tatibus mult' si constet de p'ncipe q' iuste regat et q' nō q'ntā
in tyrānū / Expediunt civitatib' p'p' v'itose vivē et p'p' con-
cōne p'usoz cong'gai sub vno rege. q' si tū p'ncip' tyrānicū
vellet / q'nto minore h'iet pōam tanto mag' eet expedies civitati

Tercia via ad investigandū hoc idē sūt ex pte defensionis &
remotōnis impedimētōz hostiū / **Indem. n. q' cū aliq' civitas**
in pugna confedat se civitati aliq' ut meli' possit resistē in
pugna hostiū Cū g' regnū sit q' q'dā confedatō plur' civita-
tū eo q' vivant sub vno rege cui' ē q'libz pte regnū defendē
et ordinare civile pōm. aliaz civitatū ad defensionē civit'libz
civitat' et regnū / **Si contingat eā ab exōneis impūgnari p'p' fa-**
ciore defensionē & tutōez vtile fuit ex p'libz civitatibus poli-
ticiis cōstitue vna civitate regnū. Cap. vi. q' d'ivi sūt mor-
gnatōis civitat' et regnū et q' oz h'ic t'ia librū mā det-
minat de h'ic regnū d'ividerē in p'les p'tes. Cap. vi. G.

Generatōis civitat' & regnū duos modos possumus
assig're. quoz quibz ē aliquo mō n'alis alt' tū ē n'aliōr
alt' / p'mus modus ē ille de q' sup' in sc'do lib' fecimus
mencōnez. vbi dixim' q' p'p' ex crescētia collactancōz filiorū
et nepotū dom' p' crescē in viciū et vicis civitate & civitas
in regnū / alius mō est ex cōcordia cōstitutō civitate ul' reg-
nū ut p' h'ic recitat. n. pol'. antiquit' hōies morabant' dissi
velut t'pe arif. contingebat t' quasda' g'ntes q' vocabantur
archades vbi quibz p'se morabat' hōies g' sic dissi morantes
aliq' g'cordabat in vnu constituetes sibi civitate aliqua in q'
sūt morantes h're possent sufficiētia q' requirūt ad indigen-
ciam vite / **Hoc g' mō poss' si cōstitutō regnū. ut si multe a-**
civitates et castra sūt confedaretur & g'cordaret ut sub vno

et ad resistendū volentibus turbare pacē et impugne ciues. **O**ndendū ē em̄ q̄ qualiter possit bñ regi ciuitas siue regnū tpe
pacis et qualiter impugnādū sit hostes tpe belli. **S**im q̄ ut patz
p̄ p̄m̄. s̄o met̄. et ~~an~~ circa fine eleutorū nullus sibi sufficiat
in inueniēdo arte aliqua s̄ optz ad hoc paucilū inuari p̄e
denciū. tradenciū noticiā aliqua de arte illa. **I**o optz p̄ter
sufficiam̄ artis regis ciuitas et regnū recitare quid senserūt p̄h
dehū regē et quō antiquit̄ regēbant ciuitates. **N**ā ex hoc
aliquatim̄ manducem̄. ad sciendū quid fugiendū et q̄ imitandū
sit in regimie regni et ciuitat̄. totū q̄ hunc librū tū dū
dem̄ in tres p̄tes. **N**ā p̄mo narrabitur opioes p̄hoz et regimie
ciuite et rep̄abūt̄ ea in quibus nisi sūt nō bñ sentire et hū
regimie. **R**ecitabūt̄ q̄ p̄mo regimie instituta ab antiq̄s p̄is
ut p̄hoz noticiā manducatur reges et p̄ncipes quō regē
debent ciuitates et regna. **S**ecundo ondet̄ q̄ sit optima politi
cia siue optimū regimie et quibus cautelis uti deant p̄ncipa
tes et quō tpe pau pacis p̄t viuē sufficient̄ et v̄tiose re
genda sit ciuitas et regnū. **T**ercio manifestabit̄ quō eligendū
sūt p̄uigtores et qualiter impugnādū sūt hostes et quō ~~hostes~~ ex
ordinande sūt acies belloz. et quibus cautelis uti deant bellatores.

**Capitulum vii. Quo socrates et plato dixerūt ciuitate ordinā
dam et quid senserūt de ciuili regimie. Capitulum vii.**

Socrates aut̄ cū dū p̄satus ess̄ c̄ nās videns circa
nālem suam̄ magna difficultate esse. **V**t narrat p̄ho
in met̄. sua cōt̄it se admoralia q̄ plato suus si
sapulus in multis seutus est. p̄t q̄ p̄hoz platone ipm̄ s̄y
sōtem appellauit. **D**etmādo aut̄ sōtes et plato demoralibz
q̄q̄ tetigisse v̄m̄ c̄ ciuitate et regnū ciuile. **P**rimū ē q̄ dix
erūt ciuitate debere esse maxie v̄nā q̄ forte is hoc opinati s̄
q̄ s̄p̄ multitudo ab v̄nitate p̄redit et semp̄ v̄nitas v̄ c̄ p̄ci
or multitu. **S**ū p̄ma cā deus ip̄e q̄ ē sūme v̄nab arguitur

eē bonus. **U**t g̃ civitas eē potissime bona. si sit potissime una. p̃to
 ig̃ plus adunitate p̃cedit tanto plus appinquat ad minimum
 bonitatis. **S**edm̃ aut̃ q̃ circa civitate statuit d̃a p̃hi est
 q̃ dixerūt cūibz oīa eē cōia ut q̃ h̃erent cōes possessiones. cōes
 uxores. ut q̃ quilibz accedet ad q̃libz 2 p̃p̃ns h̃erent cōmues
 filios. nā q̃ p̃t cōem vsūm fecit p̃res nō cōficaret de p̃ns filijs
 reputaret q̃bz p̃uoz eē p̃p̃u filiu. Videbat̃ em̃ sōrti et platon
 totā dissencōez civiū consurgē expectate possionū et ex eo q̃ q̃libz
 mitit̃ dicit̃ hoc eē meū q̃re ut arguebat̃ si possessiones eent̃ idem
 et cūes nō h̃erent̃ p̃p̃u cessaret̃ lites et iurgia et eēt civitas
 maxie ordinata. **V**olebat̃ etiā uxores eē cōes q̃ ex hoc cōsurget̃
 maxie dilao int̃ cūes. nā uxoris nō exōtibz p̃p̃ns s̃ cōibus
 esset̃ cōes filij et q̃ patrū ad filios est maxia dilao in civitate
 illa eē maxia amor. eo q̃ antiquiores diligēt̃ om̃s iuniores.
 ut filios. et iuniores eos diligēt̃ sicut p̃res. **P**osuerūt etiā hui
 cōitate uxores 2 filios ut eēt maxia unitas et maxia quietō
 in civitate. nā cū sit maxia unitas 2 maxia quietō patrū ad fi
 lios antiquiores reputaret̃ se h̃re maxie unitate cū iunioribz
 et equis eo q̃ credēt̃ eos eē suos filios illi vō op̃maret̃ eos
 eē suos p̃res. **T**ertiu vō q̃ senserūt d̃a p̃hi circa ṽgine civi
 tatis eē q̃ dixerūt mulieres instruēdas eē ad opa bellica et de
 bē bellare sicut 2 viros. **I**nducebant̃ em̃ ad hoc ut p̃p̃us ṽritat̃
 h̃e pol. ex q̃s q̃ videbant̃ in bestijs et in animalibus alijs in quibus
 nō solū bellat̃ masculi s̃ etiā fēie. ymo in bestijs 2 in animalibus vi
 ventibus ex rapina fortiores eē ṽm fēie q̃ mares. nā si cōsi
 dāmus ip̃as aues viuetes ex rapina maiores corpe 2 audaciores
 corde 2 p̃stantiores viribus sūt fēie q̃ masculi ut accipitres
 2 astures 2 aquile ut d̃r sūt om̃s fēie quaz masculi sūt viri
 ores eis. quare si in alijs animalibus hoc videm̃ q̃ nō solū bellat̃
 mares s̃ fēie. q̃ maxie ṽ eē s̃. ordine nātē in quo cōtānt̃
 cū animalibus alijs. **U**t civitas eē maxie nātē ordinata. si ad
 opa bellica ordinatur nō sō. viri s̃ etiam mulieres. **T**er

Mō bō.
 si eēt
 iusta

q̄ dixerūt instituedū esse in ciuitate ē q̄ semp volebat eosde
p̄ncipā et eē in migratū ut qui erāt officiales semp eēt offi-
ciales et qui p̄pōti semp p̄pōti et sic demigratibz alijs assume-
bat etiā ad hoc ex̄ extra. **Undem.** n. partes t̄re in quibz ha-
būdat vena auri s̄p. q. hūndae ibi tale vena. et in quibz ha-
būdat vena argenti s̄p. se h̄re / si ḡ nā sic agit q̄ vena auri
nō gūt in vena. argenti ut in vena firi n. eē q̄ max̄ b̄n opa-
nū si imitānt accōes nē. et max̄ b̄n reḡ. ciuitas si imitet
ordīnē nālem vena auri. ut p̄ncipantes maiori p̄ncipatu ut
ex̄tibz in maioribus p̄ncipatibus et vena argenti et ex̄ntes
in minoribus nō debet gūt in vena firi ut q̄ fiant subditi & depo-
nātur amigratibus suis. **¶** Q̄ntū aut q̄ dā p̄h̄i sensūt statuē
c̄ ciuitate. est. q̄ q̄ dixerūt ciuitatē q̄libz diuidendā eē in quāz
ptes / vidz maḡolab / artifices / bellatores / cōsiliarios / et p̄ncipe
Dixerūt em̄ agricolos necessarios eē ad cōstitutōes ciuitat̄ p̄t̄ ea
q̄ requirūtur ad vitā. **Bellatores** quidz n̄c̄ existebat p̄t̄ defen-
sione ciuitat̄ et rep̄medos hostes. **Dicebat** aut ciuitatē si b̄n
ordinata eēt ad m̄i debē h̄re mille bellatores. et ad plus quāz
milia / p̄ncipes vō erāt n̄c̄ et cōsiliarij in ciuitate addirigēd̄
ciues ut v̄tuose v̄uent et ut debite obseruēt leges. **Artifices**
vō n̄c̄ erāt p̄t̄ vestimenta et domos et alia q̄ requirūtur ad vitā.
Tangebāt etiā dā p̄h̄i q̄dā alia c̄ regimē ciuitat̄ de quibz si loc̄
occurat mēcio fieri potit. **Capit. viij. ¶ Q̄ nō opt̄ ciuitatē**

maximā vnitatē et cōformitatē h̄re. ut sōtes. & plato sta-
aximā cōḡritatē et vnitatē nō opt̄ tuerūt. Capit. 8.
Q̄ quē in oibz rebus / nā si oīa eēt eālia iā nō eēt oīa
Ad hoc aut q̄ sint oīa q̄ requirūt ad vniūsu et ad hoc
q̄ vniūsu s̄p. sūm statu s̄p. max̄ie p̄f̄m̄ oīz ibi dare diūsa s̄p.
s̄p. / nā q̄ tota bonitas vniūsi nō p̄t̄ v̄suari in vna s̄p. opt̄
ibi dare s̄p. diūsas ut in pl̄bz s̄p. eēt v̄seruet̄ maior p̄-
f̄m̄ q̄ in vna t̄m / sic & in ciuitate ad hoc q̄ h̄eat eē p̄f̄m̄ opt̄

dare diuinitate aliqua nec aptz ibi ee dimoda confortate 2 eq
 litate ut scites 2 plato ~~dicbat~~ credebat / tangit aut phis. 11. pol.
 q. sex rones pbantes q no aptz ciuitate maxie ee vna et maxo
 conformem / **P**rima sunt q ad ee ipius ciuitat / **S**eda ptoposi
 toem ad exatium / **T**ercia ptoposicoe ad ptes / **Q**arta ptoposicoe
 ad pncipantes et subiectos / **Q**inta ptoposicoe ad fine / **S**exta
 ptoposicoe ad ea q vident in alijs totis / **P**rima via sic patz
 na maior e vntas vni singularis hois q tota domus et domus
 q vna et vna q ciuitat et ciuitat q regni / **C**onstat. n. domus
 ex plib9 psonis. **V**icus ex plib9 domibus / ciuitas ex plib9 vicis
 et regni ex plib9 ciuitatibus / **S**i g tm vniuer domus q omes
 psona habitantes in ipa fient vna psona ia no vmanet domus f
 fiet ho vnus ab singularis / **S**ic si tm vniuer vicus q fiet vna
 domus ia no vmanet vicus / **E**ode aut mo si tm vniuer ciuitas
 q fiet vni vicus ul vna domus no vltius remanet ciuitas
 requirit em ciuitas aliq ~~ciuitate~~ diuinitate ult q si descendat
 per ee eius dice g in ciuitate ul in regno debe ee omes vntate
 e bre ciuitate no ee ciuitate et regnu no ee regnu / **S**eda
 via ad investigand hoc ide sunt ptoposicoe ad exatium ul ad
 copugnatoe / **N**a ut dr. 11. pol. altum e opugnato 2 ciuitas
 na hoc quid. s9 opugnato ~~et ciuitas~~ utilis e s9 qritatem
 qnis sit ide spe / **E**st. n. copugnato auxili9 gra. sic. n. plures
 hoies magt trahut nauē qritatē illi ptes sunt eiusde ritus
 et sunt siles 2 conformes / sic ptes hoies magt bellant / ciuitas
 aut no sic f constituta e ad suffiam vite / q g diuis indigem9
 ad vita oz in ciuitate diuinitate ee / **T**ercia via declaras et
 manifestas mas pdcas sunt ptopoem ad ptes / na sic q ide
 corpus indiget diuisis opibus / ut ambulatoe tactu visione
 et auditu. io oz ibi hac diuisa mebra exsencia diuisos actus
 sit q ad indigētia vite indigem9 domibus vestimet9 2 virtu
 alibus et alijs h9 oz in ciuitate hac diuinitate aliq ut ica

repiant^r suffia aduita / sic g^o si nō est diuisitas in membris corporis
ut si oīa cent oculi corpus in p^rimū esset q^z licet uideret audire nō
poss^t nec ambulare. Si sic esset maxima conformitas in ciuitate ut
q^z solū cent textores ul^t canarii ciuitas in p^rimū esset q^z ad suffia
uite nō solū indigem^r calidariet^r et uestimentis / s^c etiā indigem^r
victualibus et domibus et alijs q^z requiruntur ad uita. **Quarta** uia
sunt p^roprietates ad p^rincipantes et subditos / nā cū ciuitas sit ordo
cuius ad alij p^rincipatem et d^rnantem et cū in ciuitate opteat d^re
aliquos magistratus et alijs p^roprietates q^z nō est n^o ibi aliq^d essent
d^rnantes et aliqui subiecti. q^zre cū hoc diuisitate requirat q^z in
ciuitate dare diuisitate aliqua. **Quinta** uia sunt p^roprietates ad
finem / nā finis ciuitatis est bⁿ uita et h^zre suffiam in uita / nā ciui-
tas est ciuitas h^zre t^m omis p^rse suffice uite / s^c ut d^rem est ad suf-
ficiētia uite requirunt^r diuisa. t^o opt^r ciuitate aliqua diuisa
in se et diuisa h^zre uita ut expedies ad uita q^z nō reperit^r in uno
uita / requiritur in alio. **Sexta** uia sunt p^roprietates ad alia
tota ut nūq^m melodia q^z est multitudo uocū est bⁿ p^roportata
si sunt omes uoces equales / s^c ad uita cōsonantia q^z i. dare
diuisitate tenor / sic pictura nō est bⁿ ordinata n^o sit ibi di-
uersitas color / sic et ciuitas nūq^m bⁿ ordinata est n^o sit ibi
diuisitas officior^r. **Dez** g^o hoc reges et p^rincipes cognoscere q^z
nūq^m quis bⁿ nouit regē ciuitatem n^o sciat qualiter cōstituit^r
et nisi cognoscat quō q^z mea diuisitate esse. **Capitulum .xv.** **Q^z**
nō expedit ciuitati oīa sic esse cōmūa ut dicitur dicitur et re-
ges et p^rincipes hoc dez cognoscere. Capitulum .xvi.

Sermo in p^rincipis debz esse longus eo q^z p^rimus error in p^ro
maxim⁹ est in fine. **Diu** g^o sunt p^rincipia p^rictanda et lon-
gis sermonibus sunt exaudienda ne cū ipa cōtingat error. **Q^z**
cū in regimine ciuitatis p^rmo sit policia ordinada diu iⁿ uestigand^r
est qualiter ciuitate q^z esse una et q^z diuisitate h^zre d^re et quo
tunc dez se h^zre ad uita et in quibus ciuitas debet ut oīa

debet esse eorum et quae deant hinc propter her. n. sunt quae principia
 et quae quaedam pambula adsequantur. **Solum** autem in hoc casu primo
 unde civitati non omnia hinc tota ut sortibus ordinavit. n. sequeret
 illa bona quae sortibus ordinavit si sic ordinaret civitas. crederet
 enim si essent coes possessiones uxores et filii cessarent litigia edent
 omnes civis suos esse filios suos esset in civitate maximus amor.
Secundo autem triplici via unde quod hoc non expedit civitati primo
 quod non cessarent litigia. **Secundo** quod civis non reputaret omnes pueros
 pro filios. **Tercio** quod inter eos non esset magnus amor. **Prima** via
 sic patet nam quantumcumque possessiones essent coes. usus in partem
 adventu esset propter nam sicut si non potest quod ab omnibus civibus fiat unum
 corpus realiter ita non potest esse quod ille idem civis qui nutrit corpus
 unius civis nutrit corpus alterius. ex omnibus igitur possessionibus civibus
 opteret cuique distribui quae requirunt ad supplenda indigentia civitatis
 et quod hoc minus decipit in ipso comodo semper ut ei se plus debe
 atque quod accipiat. **Secundo** quod impolite est omnes civis esse equaliter prudentes
 et bonos et esse equaliter utiles civitati. statim insurget rixa inter
 civis. quod quilibet crederet se plus esse accepturum. ut dum unus civis
 indicaret se meliorem alio vellet fieri dignitate sua. ei si verbum
 eodem. **Hanc** autem equalitatem non defacili esset posse observari inter civis
 absque discensione et lite quod quilibet deceptus in iudicando descipio ap
 priatur. se plus valeat quam valeat. **Contra** ergo possessionum quae ordinantur
 sortibus ad vitandum lites. potest esse cum litigii quae pacis nam ut super
 in secundo libro tetigimus her est vita propter non hinc propter pro facta aut sunt
 pauci. **Lex** vero imponenda omnibus civibus et toti populo debet esse talis
 scilicet quod honeste civis possint vivere. **Unde et plus ait impolite** civis non
 esse applicandos legibus sed leges civibus. tales enim debet esse
 leges et talis debet esse ordinatio civitatis quae competat omni populo et
 toti vite. cuius non fuit ordinatio sortibus. quod inter gentes civis vive
 tes absque multis litigiis observari non posset. dato tamen civitate
 possessionum posse observari absque litigiis civitate tamen ferat propter quod.

Volerat socrates filios esse cōtes nō esse pole obſuari abſp li
tignis. **¶** Secunda via sic patz nā si oīa sic eēt cōia nō opteret
cūes omēs pūos reputare p̄os filios. vmo q̄ pūoz aliq̄ eēt
fīles aliq̄bus cūibus 2 aliqui alijs q̄libz cūis apparet sibi
infiliū quē videret sibi fīlem eē. Vn 2 p̄hus narrat s̄. pot
q̄ ap̄. quasdam gentes ut inſupiori libro vxores sūt cōes
filios tñ cūes dūndūt s̄. filitudinē / q̄. n. appabat sibi infī
lios quos videbat ei eē fīles / nā 2 malīs aīalibz hoc q̄ q̄
multe famelle reddūt filios ſimiles q̄admodū in tra ſala
rie q̄dam equa erat q̄ ut p̄hus recitat ſem̄ reddēbat filiū
fīlem pat̄. p̄t q̄ vocata ē iuſta nō ergo ſuppoſita cōitate
vxoz eēt bonū illud q̄ opprobabat ſortes vidz ut cūes omēs
pūos credēt eē p̄os filios. **¶** Tercia via sic patz / nā ſuppoſi
ta cōitate vxoz nō eēt tātus amor in aīutate ut opmabāt
ſortes / nā modica quic̄tio plus inducit de amore si ſit cōia
et nota q̄ multa si ſit ignota 2 dubia liq̄ em̄ maior ſit quic̄tio
pat̄ ad filiū q̄ pat̄ri ad nepotē. plus tñ pat̄rius diligeret
nepotem si firmit̄ credēt ipm̄ tale q̄ pat̄ filiū / Si rōnabilit̄
dubitaret se eū genuiſſe / nā plus ē nō de dilcōne in aīutate
ut p̄hus innuit s̄. pot. q̄ vnus diligit aliū tamq̄ filiū / aliū
tamq̄ fr̄em / aliū tamq̄ nepotē / aliū tamq̄ fr̄atrem / ap̄llat
aut p̄hus fr̄ueles qui ſūt de duobz fr̄ibus nati / aliū non
diligit ipm̄ tamq̄ q̄t̄uele. i. tamq̄ natū ex eadē t̄bu ut s̄. p̄.
aliquā aliā conſanguinitate quā fuit dilcō q̄ ponebat ſortes
modica em̄ conſanguitas si ſit nota et cōia maiore dilcōez cat̄
q̄ filiātō si ſit ignota 2 dubia / Cōitas ḡ illa q̄ ponebat ſo
crates nō eēt expediens aīutati / Deoz aut̄ hor̄ reges 2 p̄n.
diligim̄ adūte vt ſciat ſit aīutate ordm̄i ut expediat cōita

¶ Capit. x. Q̄t mala ſequūt̄ si in aīutate cūiū.
vxores 2 filij ponantur cōmunes. Capit. 10.
¶ Hus ſc̄do pot. p̄bat multa mala ſequi in aīutate si

uxores & filij ponatur ee coes / q' em ad pns spectat emiare
 possum / qnqz mala q' p'hus tangit ibide seqcia extali q'itate
 p'mu e' iniuria consanguineoz / s'q' vilificaco nobiliu / t'mu ma-
 ria filioz / q'rtu intemp'ancia venoz / q'ntu abusio pentu
Pmu sic patz na optz inuicitate cosurge lites vlnaco'es
 et cotuelias q' tanto detestabiliores sut q'ro q'mittit imp-
 sona mag' q'ucta / expedit q' ciuitati p'p' honestate et boni-
 tate mox pentes ee ctos desuis filijs & quoslibz ctificai de-
 coz q' sanguineis ne p'p' ignoracia filij in p'pos pentes & con-
 sanguines int se ipos iniurias et cotuelias inferat. q're cu
 cotas vxoz q' scites ordinant tollat ctitudine filioz
 et noticiam consanguinitat' no e' comedanda. q' ex hoc sequit'
 aliquos defacili p'p' ignoracia iniuriari consanguineis suis
Secdm malu sic ondi. / na supposita cotate vxoz & filioz
 seq' vilificaco nobiliu et exaltaco agrolaz et p'sonaz vilu
 na ee no pt vxores & filios ee coes n' eq'lis cura gerat' de
 filijs nobiliu et custodu ciuitat' q' geretur defilijs agrolaz
 et p'sonaz vilu q're filij nobiliu dep'mut' et vilu exaltabunt'
 no q' e' amicia int' aues q' s'q' p'p'm inetti p'portionale &
 equale amicia saluat. Cu' g' boni & nobiles sint sup' viles
 et inobiles / tuc e' amicia int' eos qn quibz se h't s'q' p'p'co
 ne sua. ut qn ignobiles s'uiut nobilibus. et nobiles eis t'buut
 mercede s'q' p'p'coez s'uiat. Selle g' filios cuu' coes ee & eq'
te cura geri defilijs nobiliu et inobiliu e' vilificare nobiles
et no saluare amicia int' eos. **T**erciu malu sic declarat'
 na supposita p'dca cotate seq' iniuria filioz / na ut dicit p'p'
vi. eth. multis ee amia s'q' p'p'cam amicia no q' n' q'
 mltas p'sonas sunt amare valde / na amare valde dicit q'nda
 sup'habudacia. sup'habudancia quidz mag' e' apta nata esse
 ad vnu qua ad multos. Vn' in ead. vii. gcludit p'hus q' mlt'

place valde nō est facile. q̄re si quilibz cuius credet q̄lz puōz
ēē pp̄u filiu qz ptiret eius amor int̄ tāta mult̄ez modicu
diliget unūqzqz / et modicu curaret de unoquoqz / ymo quilibz cuius
nisi eēt fatuus nullo. suscipiari poss̄ om̄s puos ēē suos filios
Si ḡ om̄s diliget tamq̄ filios hoc eēt rōne duoz ul̄ tū puōz
quos credet ēē pp̄os filios / et qz illi nō eēt ei cōtitudināl̄ not
opinabat̄ sc̄tes qz om̄s alios int̄me diliget pp̄ illos s̄ ut ar
guit phus. n. pot. pp̄ duos ul̄ tres ul̄ pp̄ paucos pueros
velle magnā mult̄ez puōz diligē tāq̄ pp̄os filios hoc ē pone
parū demelle in multa aqua / **E**t ḡ parū mellis totū unū
flume nō poss̄ face dulce sic amor duoz ul̄ tū puōz ex
istenciū in ciuitate vna nō poss̄ reddē placabile 2 dilcām. s̄
nō exōte dilcōe ciuiū ad puos nō habet̄ cura debita seq̄ qz
sup̄ta cōtate q̄ ordinauat sc̄tes nō heat̄ debita cura n̄
debita diligencia erga filios. **Q**uartū malū sic on̄di p̄t qz
virtus gn̄atua ē ī corrupta et sic ē insana. ḡ cupie apētū
qz nō h̄ntē vno n̄ vna vxore adh̄. ē valde difficile debite et
tempate se h̄re erga illam. **S**ic ḡ puorata gula p̄m̄t̄ez
ciboz difficile ē ēē abstinetem sic puorata venēis p̄m̄t̄ez
fēraz difficile et q̄ impole ē esse t̄patū. **Q**uintū aut̄ malū
sic māfestū p̄t nā nō habentibz pentibus cogitōez d̄ pp̄os
filios et filiabus de leui fieret abusus pentū 2 cōsaḡneorū
ut qz filij cognoscēt m̄res 2 p̄res filias sc̄tes t̄n volens
hoc inueniens vitare dixit qz spectabat ad p̄ncipē ciuitat̄
h̄re curā 2 diligenciā ne filij coiret cū m̄ribus 2 p̄res cū
filiabus / s̄ ut ait phus hoc nō suffic̄ qz si filij 2 filie cōes
erant 2 nō indicabant̄ eis pp̄n̄ pentes. dato qz p̄hibet̄
filio actus venēis c̄ h̄rem et p̄ri c̄ filiā nō p̄hibebat̄
eis amor libidinosus 2 ḡcupia ex quo nō manifestabat̄ eis
pentela illa q̄re cū m̄p̄sonis quict̄ nō solū detesta. sit
actualis ḡmixis s̄ etiā abh̄nabilis sit ḡcupia et amor libi

Dimosus reprehensibilis erat opio sortis de civitate uxore et filiorum
 deus q' re et p'ri ordinare civitate ut p'p'ia civitate fecerit
 et uxorum et filiorum pentes de p'p'is filiis. **Capitulum XI. Quo
 expediat civitati possessiones esse p'p'as et quo coes. Ca. II.**

Hic res coes ut ait p'p'us. n. pol. tripliciter potest intelligi
 una in rebus deficiuntibus advenit est considerare
 duo. videlicet res fructiferas ut agros vineas et arbo
 res et fructu qui oritur ex talibus rebus ut vicia frumeta
 poma. que si sit civitas cum erga talia vel erunt coes res fruc
 tificare et dividunt fructus vel possessiones erunt p'p'e et fructus
 redigentur in coe. q' antiquitus ut recitat p'p'us apud quosda
 nationes fiebat. vel ut q' erit coe ta res fructifera q' fructus
 ut sortis ordinavit. Solebat enim ut sup'ius tangebatur q' si
 nihil esset p'p'u in civitate nec possessiones nec fructus n' filii
 nec uxores q' nulla discensio oriret. Si autem hec ordina
 sortis ut p'p'us ait sufficienter considerata valde expediens
 civitati. Cum enim quis audit civitate sic ordinata esse ubi
 est tanta civitas cum reputat ea felice esse et estimat cuis
 se maxime diligere et absq' litigio vivere in quos tanta civitas
 observatur. sicut ut dicitur. n. pol. in actibus particularibus et ad ex
 p'p'iam recurrere. Expti enim sumus q' habentes aliam coam plura
 litigia inter se sunt qua si quilibet p'p'ia possidet. Possunt autem
 triplici via investigare q' si res cuius coes erunt plura litigia
 in civitate consurgunt q' si gauderet possessionibus p'p'is. **Prima**
 via sunt expte possessionum conu. **Secunda** expte concanciu in rebus
 illis. **Tercia** expte impitat' cuius. **Prima** via sic patet na
 tu ad esse coe aliquibus cum abusu et fructu illius rei cois. p'pter
 alium impeditur consurgit lis et discordia inter eos. **Secunda** enim
 freres v'rimos p'pter hereditate qua coes sunt multa hinc litigia.

Dū unus hēditate illa nō utitur put alii expedire vidē.
Si ergo frēs vtrū qui pauci sūt 2 frāt' credūt se eē tāta
consanguinitate quictos multa hnt litigia qz hēditate hnt
eōdem qnto magis int' ipos ciues si oīa eis eēt cōia multa
orirent' litigia cū ipi multi sūt 2 diuisap voluntatū nec sūt
int' eos tanta cōiunctio consanguinitat' sūt vtrinos frēs / nā 2 si
fiet ut sōrtēs dicebat q' oīs ciues p' cōitate mulierū et
vporū credēt se eē consanguinitate cōiunctos / attū int' eos h' y
rei vitate nō eēt tāta cōitas sūt int' frēs vtrinos / ymo illa con
sanguinitas q' int' ipos existet cōia 2 nota eē nō poss' ut imp' h'it
p'babatur. / **S**i g' cōia consanguinitas nō tollit / **D**iscensione paucorū
hincū hēditate eōdem multo magis meta h' discensione nō poss'
tolle int' multos ut int' oīs ciues. **S**ecūda via ad inuestigandū
hoc idē sūt expte cōiunctiū in hēditate cōi / nā qnto aliqui pla
hnt cōia tanto magis admittent cōiunctiū / s' cū eē nō poss' aliq's
valde 2 diu cōiunctiū admittē n' int' eos litigia oriunt' expte
iporū cōiunctiū in hēditate cōi / eo q' opteat eos valde admittē con
iunctiū ondit' ut plm ipos h'nt lites 2 iurgia / **p**ro q' p' h'it aut
n' pot' q' ab ipis famulis quib' plm indigem' / **p**ro ancillares
administratores / maxie offendim' et indignam' erga illos q' oī
nos ad eos h'nt multa colloq'ia et diu cōiunctiū cū illis q're si
int' dnos et famulos quos hnt / ita subiectos p' diutnā con
iunctiū tot litigia oriūt' qnto magis oriunt' int' ciues quorū
vnus alii subeē nō vellet si h'rent hēditate eōdem 2 si optet eos
valde admittē cōiunctiū. **T**ercia via sūt expte impitatis ciuū
nā si oīs ciuib' eēt hēditates cōes q' valde difficile eēt et
valde sup' tuosū tantā multitudinē exueorū q're q' possēt totā
frām colere expediret ciuitati sūt diuidi ut aliqui ciuū trā
colerēt aliqui vō insisterēt cō custodia ciuitat' q' et sōrtēs q' eē
bat / **C**ū g' custodes ciuitat' nobiliores sūt agrolis faq' melio
res 2 nobiliores estimaret se plus eē acceptuos de fructibus
possamū q' illi insurgēt i' discensio int' eos q' agrole magis.

laborantes et possessiones in defunctibus capent. Considerata ergo
 infirmitate hominum et diligenter viso quod contra populum avia profra demerit
 expedit civitati ne inter cives oriantur disensiones et iurgia non
 sic esse possessiones tales ut sortes statuerebat. Quia autem populi si consideret
 modus et status hominum est expediencior civitati / aut enim possessiones
 et res civium debent esse pias et tales pias quidem quod ad dominum / tales vero
 propter virtute liberalitatis / diligenter inspecta huiusmodi quod dicitur pro contra
 populum observariis est legum et laudabilium ordinationum / expedit civibus
 huiusmodi res et possessiones pias quod ad dominum / nam quibus dominus bonis propter
 adhibebit debitam diligentiam circa illa / expedit autem talia esse tota
 scilicet liberalitate quod cives inter se debent liberales esse concitando sibi in
 vite propria bona non et apud lacedaemones ut recitat. n. pol.
 tanta est liberalitas quod licet quibus fuerit propria bona quod ad dominum
 in propter liberalitate quod ad usum erant illis civibus tales sui equi
 et canes quibus enim civium cum indigebat absque alia requisitione
 utebatur aliis equis canibus et suis. **Capitulum. xiiij. De re.**
et pro. non debet sic disponere civitate quod mulieres ordinantur
ad opera bellica ut sortes statuerebat. Capitulum. 12.

Ut in precedentibus dicebatur sortes statuit mulieres in
 struendas esse ad opera bellica et debere bellare sic et viri
 assumens ex omnibus ex bestis ex quibus tam mares quam fere bellat
 si quod re et pro. et ultra illi quorum est civitate disponere non deant ordi
 nare mulieres ad opera bellica sed viros / explicita via venari possu
 si. ita quod requirunt ad bellum / homines enim bellatores debent esse metus et
 cautos et puidos / corde viriles et aiosos / cor robustos et fortes
 cautela enim et puidencia notia est in bellis / nam aliqui propter caute
 las adhibitas plus superant hostes ex sagacitate quam ex fortitudine
 pauci enim bellatores si sunt sagaces et industres superant multos
 non fortitudine sed prudencia / mulieres ergo quod sunt consilium in validum
 et abusu viris deficiunt nec sunt ita industres et puides sic viri
 non sunt ordinande ad opera bellica / nam in bellis maxima cautela et
 industria est adhibenda / quod si vegetum in libro de re militari

si alia male acta recuperari possunt casus in bellorum irremedia-
 biles sunt / exopa igitur in duxa que requiritur in bellantibus argue-
 possumus mulieres instruendas non esse ad opera bellica. **Secunda**
 via ad investigandum hoc idem sunt ex virilitate et auroitate que
 requiruntur in bellantibus / nam ut dicitur in ethicis finis et tempus omni tri-
 bilitate est mors / opera ergo bellica requirunt hominem impavidum et
 aurosum eo quod bellantes exponunt se periculo mortis / **Mulieres autem**
 contra sunt pauidae et inuiviles quod quod eis tam ex fragilitate corporis quam
 etiam ex fragilitate complexionis / nam ut superius dicebatur frigiditas via
 timori praeparat / frigidus enim est constringere et retinere / aurosum enim et viri-
 lis est ad alia se extendere / calor ergo reddit hominem aurosum et virile
 frigiditas vero timidum et pusillanimum. **Quae mulieres que sunt pa-**
 uidae et pusillanimae ad opera bellica destinari non debent. **In**
 bellis enim melius est pauidos expellere quam eos in societate huius
 nam cum humanum sit timere mortem viriles etiam et aurosi trepidant
 videntes et timidos trepidare / ne igitur reddant bellantes
 pusillanimos quos constat esse timidos et ab exercitu expelli.
Tercia via sunt ex parte fortitudinis corporalis / nam cum bellantes
 opteat diu sustinere armorum pondus et dare magnos ictus ex-
 pediat eos huius fortes humeros et renes ad sustinendum armorum
 gravitatem et huius fortia brachia ad faciendum percussiones fortes.
Mulieres igitur eo quod habent carnes molles et deficiunt fortitudinis
 corporali ad opera bellica ordinari non debent. **Paro autem que movit**
 fortitate ad hoc ponendum supra exsilitum bestiarum insufficientes est
 quod secundum philosophum in politica bestias non attinet yconoscere nisi participat
 ratione hominis ergo est secundum debita yconoscere et secundum debita disponere di-
 spensatores ordinare domum et civitatem. quae in hiis in quibus
 bestiae propter rationem agunt eas sequi non debet. **Capitulum 13. 14.**

Queges et principes non sicut dicitur disponere civitatem ut semper
 crebat fortis idem in eisdem magistratibus ponatur
 semper eosdem debet esse principes in civitate. **Capitulum 13.**

Loquebat^r em de pncipatu put sunt p quolibz dno ut p quolibz
 ingratu sine p qualz ppositura **¶** possum^r aut t^r plicia via onde
 q no sit expediens semp p^rom cosbe meisde magistris **¶** p
 ma via sunt expte regie maiestatis ut cui^rcuqz alii^r cui^r e tales
 dignitates t^rbu^re / **¶** Secda via expte ipoz ppositoz / **¶** Et t^ria expte
 ciuu^r **¶** p^rma via sic patz na ut dr. v. eth. pncipat^r viru ost^r
dit / pub. n. q^r assumat hoies ad aliq^r dignitate no sic maifestat
statu eoz bonitas 2 malicia / na qz psona puata no sic pot
iniustificare ut pub^r et hns p^ratem et qz no tot oculi inspiciunt
in psona puata. quot impub^r no sic scitur qualis vir sit don^r
e psona puata no hns p^rate sic cognoscat p^r q^r ad aliq^r p^rosi
tura ut ad aliq^r ingratu assunt **¶** Q^re cu deqz regia maie
 state 2 vlt^r omes cu cui^r est ingrat^r 2 pposituras dist^rbueve
 cog^rte quales pficiat ppositos 2 magists si pncipat^r 2 magi
 stratus et vlt^r quelz ppositura viru ondit 2 maifestat expe
 dit dist^rbuetem pposituras 2 magistrus sup ciues pub^r expiri
 quales sint quos pfecti in ppositos ut ingros 2 postea expimeto
 assumpto debz eos iudicis officio affirmare ut ad maiora assu
 me put ei videbit^r expedire **¶** Secda via adinvestiganduum
 hoc ide sunt expte ipoz ppositoz / na multa mala 2 multas
 iniusticias committent ppositi ciuitatu si sciret se ee ppetue tales
 aquibz cauent si consideraret se ab hui^r officio imouendos **¶** T^ria
 via sunt expte ipoz ciuu^r quibus hui^r ppositi pponit^r / nam
 sic medici no est consiliari de sanitate s^r ei^r e intende sanitate
 tamq^r finem sic eius au^r e ciuitate ordinare no e consiliari
 de pace 2 de concordia ciuu^r / na ut dr. m. eth. consiliu no est
 de fine s^r de hys q ad fine / pace em 2 concordia ciuu^r dz itede
 vto^r ciuitat^r tamq^r fine / **¶** Sic g^r disponeda e ciuitas ut q ser
 uetur in pace et ut ibi seditiones no insurgat / **¶** Mutare aut
 aliqui ingrat^r 2 pncipatus et dist^rbue eos diuisis psonis ut
 inuit plub. n. pol. vi face ad quietu 2 pacificu statu ciuu^r.

na si spretis alijs semp iudem in migratibus et pportunus pfiat
alijs videntes se esse despectos ad seducos consurgunt et civitate
turbant. **Hanc autem causa rationem et pstantem ordinatores sortita**
tangit pphus n. pol. cu aut q sortes sp fac eosdem principes
q e seditionis ca apud nullam digtes possidentes videntes n.
se nulla digtes posside si contingat eos ee viriles et aiosos
seditiones mouet. Capitulum xiiii. Q no sic ordinanda est
civitas ut socrates statuebat Capitulum. ix.

Quia credimus pphos ~~statuere~~ detrimantes depolicijs
et de ordine civiu no sine rone locutos fuisse io bn
se hnt eoz opiones tractare no ostentatois ca. s q hor re
quirit pns methadus q intendim ~~statuere~~ trade de regie
civitate et regim. **Viso em q ita hor pph senserut et pttat**
eoz opionibus clarius apperet q ee huius regime sit censend
quare cu patefem sit exptendentib no expediri civitati pos
sessiones uxores et filias ee quos ut sortes statuebat nec esse
decens mulieres ordinari ad opa bellica n. ee utile eosdem
sp meisdem migratibus pfi ut sortes statuere videbatur
Restat g exequi de ordine et diuisione civitatis q sortes or
dinauit. Dicebat em sortes ut tangebatur sup. civitate qnq
debe hnt in se / videlicet / principe / consiliarios / bellatores / artifices /
et agricolas. / volebat em bellatores ee pte civitatis distincta
ab alijs civibus / num aut bellantiu statuebat dices in qualz
civitate debe ee ad plus qnq milia. et admi mille / huius aut
statutu q ad bellatores tpa impbari pt s. ta q de ipis
bellantibus sortes statuebat / pmo. n. dicebat eos ee alios et
distinctos ab alijs civibus / Secdo statuebat magna multitu
bellatoz / Tercio ponebat eos in quoda dtrimato nio. Prima via
sit patz / na sp bonu coe pponed e bono puato / nale e em pte
se exponere puto p toto / ut brachiu stati se exponit puto p de
fensione corpis / pt ordine g nalem agit quibz civis si no

particularia signata volens tradere arte de regimine civitatu no
pt statuc detimatu nium bellatoru. s; talia relinque da sut in
dicio prudenti rectori cosidant qd ditiones civiu mo^l regimie
regionis et circustancias vicinor. **Capitulum xv.** Quo posicio
sonatis circa regime civitatis trahi possit ad bonu intellm.

Narrabatur aut sup qd sortes et discipulis **Capitulum. 14.**
eius plato dixerunt civitate sic regenda ee 2 gub
nanda ut civibus coes cent uxores filii 2 possessiones
q; sic intellm ut vba sonat scire no pt ut e phta manifestu
tu q; modus fuit platonicoz metha^l loq; q; admo^l loquedi
forte ipe sonates habet cu plo eius discipulus fuisse. **¶** Si volu
no ut verba sonat intellige dca sortita saluare potimus
poni ei/ oia. n. ee civibus coia. s; rei vitate no e pole n.
utile. in s; amore 2 dilectem d; ibi saluare coitas. sic em
quib; civis debz dilige civis alios sic seipm sic debet dilige
uxores filios 2 possessiones alioz sic 2 ipas hoc q; mo civibus
oia dnt ee coia ut quib; intendat bonu coe 2 bonu omi 2
sit sollicitus cu adest facultas de rebus alioz ac si cent sue
In uxoriibus aut 2 filiis d; resuai coitas q; ad amorem s;
in possessionibus d; resuai coitas no so^l q; ad amorem ut q; omi
cives coit dilige bonu vni/ cuius civis. s; etia q; ad coitatem
et q; ad liberalitate et quib; civis d; aliis civibus ut ro dntat
bona sua coitae/ saluam^l igit. dcm sortitu q; ad coitatem
civiu sic etia saluare possim^l dcm ei/ q; ad unitate civitatis
nam cu dixit civitate maxie ee vna forte no intellexit de
unitate habitacois ut q; omi civis habitare debent in vna domo
ita q; in civitate no cent ples domos ul ples vici/ nec d; um
tate artifices ut q; no cent in civitate diuse artes ul diusi ar
tifices/ n. d; unitate eoz q; requirunt ad suffiam vite ut q; no
cent in civitate pla 2 diusa put requirit indigencia vite
d; forte huius unitate ad amorem 2 dilectem vferre volebat

ut q; sic eet civitas
optima qu civis se

ut q̄ tūc esset ciuitas optima qm̄ ciues se amando 2 diligendo
maxime uiuent. Sic q̄ expoita mente socratis de ciuitate rexp
et de uirtute ciuiū. Vm̄ ē q̄ ip̄e opinabatur q̄ in ciuitate eet
maxia pax. et nō oriuerentur ibi litigia / nā pp̄us amor efficit
vī. pax 2 q̄or. dia. q̄ vō sōrtes addebat de mulieribus q̄ ordi
nande eēt ad opa bellica saluari p̄t nō intelligendo hoc sim̄.
S̄ in ciui / poss̄ em̄ casus contingē q̄ et mulieres bellare opteret
Multoies em̄ t̄ ptes ytalie hoc ḡngit q̄ v̄ris deserentibus
ciuitate et cūtibus in ex̄ciū sup̄ ciuitate aliqua / dū v̄ri illi
in ex̄atu existent in vasa ē ciuitas corp̄ ab hostibus / p̄t q̄ opti
mulieres p̄t penuria ciuiū defende ciuitate / q̄ aut̄ ultrius
addebat q̄ sp̄ opt̄ eisdem immigratibz p̄fri ut q̄ sp̄ debet esse
ydem p̄p̄iti et balim̄ forte s̄. Debz̄ intelligi. ut semp̄ p̄ncipet̄
ydem. idest ornati eisdem v̄tutibus / Q̄ aut̄ ciuitate d̄debat
in artifices agricolas et bellatores. Volebat ciuitate ad minus
ḡtine mille bellatores. forte p̄bellatores intendebat nobi
les quoz̄ nō ē māibz opari / Cū. n. in ciuitate q̄dā māibz
opent̄ ut coletes tiram 2 artifices / quidā uō nō ut nobiles
S̄ videlz̄ nobiles potissime debet defende patriam 2 corp̄
maxie est vacare tūc armoz̄ industriam. Volebat q̄ sōrtes
policiam aliqua nō deb̄ nōiari ciuitate n̄ salte ḡtinet mille
nobiles quos p̄ q̄ndam excellētia vocabat bellatores **Capit̄**

vij. Quo plus felleas statuit ciuitate ordinanda ēē.

Peter sōrtem 2 plonem quidā aliq̄ **Capitulu. 16.**
noie felleas ut nariat plus. n. pol. int̄misit se
de ordine ciuitat̄ statues quō poss̄ optime policia
ordinari. Dicebat aut̄ q̄ int̄ cetā ad que debz̄ intendere
legislator et v̄ror̄ policie ē quō ciues heant possessiones
equatas / Volebat em̄ tūc ēē ciuitate optime ordinanda si
nullus ciuiū h̄ret plures redditus ul̄ maiores possessiones
quā alt̄ q̄ ut dicebat ap̄ncipio qm̄ ciuitas constituit̄ facili
fieri potat̄ qz̄ viso nūo ciuiū et computata multi. campoz̄

defacili rōr civitatē possē dīvide equalitē possessiones illas
int' cives / s' civitate iam constituta et civibz iā habūdātibz
possessiones inēqles difficilius erat hoc adēq̄litate reducere
statuit tū felleas civitatis rōres hoc nō reducere hāc inēq̄
litate adq̄ant equalitate mediātibus dotibus statuēdo q̄
paupes cōtrahant cū dūm̄tibz 2 inq̄tēdo accipiant dotes
et nō dent paupibus / q̄ accipiendo magnas dotes aduultibz
potūt cāri in possessionibus eis / **¶** potuit aut' felleas tri
plici via movi ad hoc statuēdū / p̄mo quid movi potuit
ut cessaret litigia / **¶** Secūdo ut remouent' iniurie 2 contumelie
¶ Tercio exq̄is q̄ videbat in politicis alijs / **¶** p̄ma via sic
patz / nā cives valde litigant p̄ possessionibus sūt em cōt'
nimis cupidi adq̄abūz reddūz 2 possessiones / **¶** In 2 p̄t' her
multa litigia oriūtur / qz si cives hērent possessiones eq̄les
et sciēt se nō posse excedere suos ḡaves in possessionibus
frustra p̄t' hoc insurgent lites 2 placita / nā dato q̄ al'
litigantū tam obtinet nō multū ex hoc gaudere possē qz
optēt ipm p̄ dātoz dotis cāri in possessionibus alijs civibz
¶ Sic etiā p̄ dāns placitū nō mltū amittēt qz accipiendo
dotes equaret' alijs in dūm̄tibz / viderēt q̄ nō cessare pla
cita si cives hērent possessiones eq̄tas / **¶** Secūda via sumitur
ut tollant' iniurie 2 contumelie / nā ex eo qz cives libenter
sibi possessiones affant dūtes hoc ē meū nō solū insur
gūt lites et placita s' etiā iniurie et contumelie / nā p̄
adq̄rendis poss'ombz inferūt sibi cives iniurias 2 contu
melias in ip̄is p̄sonis / sūt aut' incivitate furta rapine
et homicidia p̄t' cupiditate possidendi dūm̄cias q̄re si
cives nō possent se excellere in possessionibus et hērent di
m̄cias equales ut v̄ om̄ia hec cessaret / **¶** Tercia via
sumit' exq̄is q̄ videbat incivitatibus alijs / nā in mltis

politicijs bn ordinatis magna cura fuit legiflatoibus
depoſſionibus ciuū / ſo feliceas forte motus ex hys q̄ vide
bat in politicijs alijs ſtatuit potiffime curandū eē depoſſe
ſionibus ciuū volēs eos eqtas poſſiones hēre. **Capit. xviii.**

Q̄ nō optz poſſiones eē equatas ut feliceas ſtatuebat

S confident̄ dca p̄h. ij. pol. q̄ **Capit. i. a.**

S ad p̄ns ſpectat poſſumq̄ triplci via vendi q̄ non
optz poſſiones equatas eē ut feliceas ſtatuebat / p̄^a
ſunt̄ ex p̄te p̄tatois filioz / p̄^a ex p̄te iniuriarū q̄ poſſūt
in ciuitate conſurgē / t̄ia ex p̄te v̄tutū q̄s decēs e h̄re ciues

Prima via ſic patz nā ad v̄m v̄gime ciuitat̄ nō p̄t imponi
lex ut ciues hēant poſſiones eqtas niſi ſtatuat̄ q̄ hēant
eqlēs filios fruſtra em̄ ponit̄ lex q̄ ſuari nō p̄t / nā ſy
p̄h. m. pol. nō ſolu d̄z eē cura q̄ leges inſtituātur ſed
etiā q̄ legibus obediatur et q̄ leges obſuētur / q̄re ſi ſingl̄
ciues poſſiones hēant equatas et vnus hēat plures filios
q̄ alt̄ ſuccedentibus filijs inhereditates parētū ſoluta
erit lex felicee q̄ nō hēbūt poſſiones equales / Cū ḡ q̄nto
aliq̄ in plures p̄tes diuidī tanto miſ p̄cipiet̄ vn̄ quisq̄
de illo / eē nō p̄t q̄ ciues ſemp hēant poſſiones eqtas niſi
totide filij p̄cedat̄ ab vno ciuū quot p̄cedat̄ ab alio / ſ
q̄ aliqua q̄mbia ſūt oīo ſilia / aliq̄ vō ſūt ferūdiora q̄
alia / nō eſt poſſibile ſtatue in ciuitate om̄s ciues habere
equale nūm filioz / p̄t̄ q̄ ex p̄te p̄tatois plis maſte
ōndit̄ p̄ d̄cam lege nō eē q̄gentē eo q̄ q̄ruē obſuari
nō poſſit. **S**ecūda via ſunt̄ ex p̄te iniuriarū q̄ poſſūt i
ciuitate conſurgē quas legiflatois ſumo ſtudio caue debz
ſpectat em̄ ad p̄ncipe omem̄ curā h̄re ne ciues ſint̄ in
ſolertes et ne qui ſibi in v̄te iniuriā inferat̄ / ſi ſi in ci
uitate ſtatuit̄ paupes equari diuitibz in poſſeſſionibus

accipiendo magnas dotes ab eis et non dando dotes illis
continget multoties diuites si pauperes et eorum / nam si diu-
tes aliqui plures habeant filios quam pauperes diuide. possessio di-
uitum implet partes quam pauperum et filii diuitum pauperiores erunt
quam filii pauperum. **Ex hoc autem dicitur contingit iniurie et iurgie**
in ciuitate / primo quod pauperes cum ditant nesciunt fortunas
sue ut plane ostendit philosophus in rethorica. **Iniuriabantur ergo alii**
filii cum pauperum inflati eo quod videant se plus aliis in diuitiis
habundare iniustificabunt in eos et fient in iniurie in ciuitate
Rursus quod iniurie et contumelie orientur inter ciues non solum
ex parte filiorum pauperum / sed etiam ex parte filiorum diuitum / quod ut dicitur
in politica opus est ad pacem ciuitatis filios diuitum non esse insolentes
quod cum filii diuitum ut plerumque sunt magnanimi et magni cordis
si videant se esse despectos et pauperes exaltatos non valentes
se continere fient insolentes et turbabunt alios. **Tercia via**
ad ostendendum legem felleam non esse decretam de equitate possessionum
sunt ex parte virtutum quas debet habere ciues / debet enim ipse esse libe-
ratus et temperatus / non ergo bene dicitur quod ad bonum regimen ciuitatis
sufficit possessiones habere equas nisi ad detinet ad quantitatem
possessionum illarum possent enim ciues adeo modicas possessiones
habere quod optet eos ita prope viuere quod opera liberalitatis defacili
exire non valent. **Rursus habendo possessiones equatas possent**
ita habundare in eis adeo deliciose viuere quod non contingeret
ipos temperatos esse. **Capitulum xviii. Quod principalis in tercio**
legislatorum debet esse circa repressionem cupiditatis equi-
litate possessionum ut felleas ordinavit. Capitulum idem.

Reges et principes et vtriusque corporum quorum est leges ferre
debent aliquas leges constituisse circa possessiones ciuium
nam et solon quod est ferendas leges dicebatur
pitius et doctus multa statuit circa possessiones ciuium sic

etiam et apud Latinos ut recitat philus. n. pol. lex erat quod ad
 hoc ut antiquae leges fortes fuerent illi se nulli licebat
 possessiones vendere nisi sufficienter ostenderet possessor ei aliquid magnum
 infortunium accidisse. fuit enim multa detrimenda in legibus
 circa possessiones. sed non expedit hoc lege statui cum ipse ut
 rines possessiones equatas habeant nec intentio legislatoris
 principaliter est de possessionibus sed principaliter debet intendere rep-
 hensione cupiditatis eo quod radix malitiae non sunt possessiones
 extiores sed cupiditas. Radix enim omnium malorum est cupiditas. si
 ergo morbus magis curari debet in radice et in ea quam alibi magis
 debent intendere rationes civium ita reprehendas cupiditatem quam
 ita alia. ut plane probat philus. n. pol. sed de hoc inferius
 diffusius dicemus. meminimus tamen nos edidisse quaedam citata
 de diva. et h. vet. et pol. ubi dea superficialiter considerata con-
 tradicere videtur his quae nunc dicimus sed illa confusio infra tollitur.
Ad primum autem scire sufficiat principale interdeum legislatorum
 non debet esse cum possessiones extiores mensurandas quod triplici
 via venari possunt. prima sunt ex parte honorum quos homines
 appetunt. Secunda ex parte delationum quas insecuntur. tertia ex
 parte infirmitatum quas fugiunt. **P**rima via sic perire debet cum
 felicitas omnia iurgia civitatis insurgere propter possessionem et dominum
 extiorum rerum. sed sic opinatio fallit quod et si pauperes homines
 eo quod nimis egeant extiori sua ut plerumque litigant propter extiore
 suam personam tamen honorabiles et grise magis turbantur et indignantur
 si non possunt consequi honorem debitum et quod dignum quod si ni-
 mium. quaedam sunt personae pauperes quaedam grise et honorabiles spectat
 ab legislatore non solum statuere ut possessiones debite ordinetur
 sed ut honores deceret et iuste distribuantur et tanto principaliter
 de hoc intendere cum honores quanto litigia inter personas honorabiles.

distinxit in tres ptes. **V**idelicet in bellatores / artifices / & ag-
 colas / **V**olebat em bellatores debere habere arma. & non terram
 agricolae vero terram sed non arma / artifices vero non terram non arma
Sed non habere quod ad propriam spectat tunc indiget victu ut potu
 et cibo propter calorem naturalem consumente radicale humorem. **S**ecundo
 indiget habitum. Domo & vestitu. et alijs artificijs propter intempere
 aeris / **T**ercio indiget defensione propter hostes extrinsecos / & propter
 seditiones & litigia que possunt incivitate contingere adhuc enim ea
 deserviunt per dicitur ea gratia vivat / quod quod adventu satisfaciunt ag-
 cole ut intelligam pagcolas omnes colentes terras & vineas
 et vlti omnes pastores animalium / sed quod ad domos et vestimenta
 et alia artificia **f**at satisfaciunt artifices / quod vero ad defensi-
 onem deserviunt bellatores. sic ergo determinavit dominus prius de
 multitudine & distinctioe possessionum. **D**ividentes totam regionem
 in totum territorium civitatis in tres ptes / viz in parte sacra / coem
 et partem / parte sacra attribuebatur cultum divinum / coem bellato-
 ribus / partem agris / **D**icebat autem tunc territorium civitatis
 optime divisum esse si pars tribueretur ministris in templo divinis
 quam appellabat sacra / pars vero bellatorum quam appellabat coem
 eo quod bellatores tunc bono ut defensione parte vacare debe-
 ant. pars vero esset propria ipsi agricolis / artificibus quibus nulla
 partem territorij tribuebat eo quod ex parte sufficiat vivere possent
 nec bellatoribus tribuebat territorium tanquam proprium / sed solum tribu-
 ebat eis arma. **D**icebat tunc debere esse ad territorium coem & quo
 bellatores viverent. **q.** de tota terrario **T**ercio intinuit se de
 distinctioe iudiciorum / **D**icebat autem omnia iudicia debere esse de
 sum quod de rebus litigant civibus. videlicet de nocumeto in iuria & morte
Qui cumque non iustificat malum vel iniustificat in res ipsam
 nocendo & dampnificando. vel personam / et hoc dupl. vel de honorando

eam faciendo ei opprobria et vituperia. ut offendendo ipsam
faciendo ei percussiones et vulnera Injustificationes autem quod
adversus appellabat nocumetum / Sed in iustificatione quod ad de
honoratorem persone vocabatur iniuria / Offensione quod ad ipsam
personam quod ad percussiones et vulnera notabat mortem quod talia ad
mortem ordinantur eo quod omnis passio magistra abiciat a se
Quinto intimitebat se de distinctione iudicium / dicebat
enim debet esse duo genera iudicium et duplex proterium. unum
ordinarium in quo discutuntur cause et ad principale ad quod
reducuntur appellationes / volebat quidem principale proterium ut
narrat philosophus. non. potest. debet ex semibus electis ut si casus
male iudicate fuerint in proterio ordinario senes illi electi et
boni testes verificaverunt ipsas = Quinto intimitebat se de modo
iudicandi volebat. non. in utroque proterio tam in principali quam in ordi-
nario iudicia si debet sine collatione iudicium inter se / di-
cebat autem quod audita causa quilibet iudex pro se cogitaret et po-
stea in pugillaribus scripta adduceret suam sententiam ut si in-
cusatus simpliciter condemnatus esset iudex simpliciter condemnatus
scilicet / Si vero simpliciter absolvendus pugillare portaret va-
cium / Sed si aliquo modo condemnatus et aliquo modo absolvendus
prescriptura determinaret illud philosophus autem. non. potest. ut per dicitur
philosophi narrat / assignat tamen quare propter hoc sic statuit / Cre-
debat quidem quod si iudices iuramento essent affecti ut dicerent
quod sentiret forte degeraret timendo coram alijs quod sententiam
is ordinavit quod quilibet privatim suam sententiam scilicet = Sexto sta-
tuit quasdam leges tangentes diversa genera personarum. statuit
autem. in. huiusmodi leges / Quia prima tangebatur sapientes / Secunda
bellatores / Tertia totum populum / Quarta principem / Quod ad sapientes
statuit quod quicumque inveniret ad quod esset expedire civitati
quod retribueretur ei debitus honor / Quintum vero ad bellatores

ordinavit qd filij corp qui moveretur in bello fto p de-
 fensione pate et p bono civitat' accipent cibū decenario
 pub^{co}. Tertio qd ad totū pplm statuit ut totū ppls vidz
 tā bellatores qd artifices 2 agtole quoniam ad electionem
 pncipis / nolebat em ut pz ex d'as suis pncipe debe esse
 p hereditate s p electores qd electores toti ppls t'uebat. Quarto
 qntū ad pncipē ctm statuit ut pnceps pncipale curā
 hret d'ibus / viz de rebus cōib9 / de pnegm' et de orphans
 appellabat em orphanos vlt' om' psonas impotētes nō
 valentes p se p'as sua iura qd'ē spectat em ad regē
 et pncipē qui dz cō custos iusti de rebus cōib9 2 etia
 de pnegm' 2 psonis impotētibus spālem curā gerē co
 qd talib9 ab alijs defacili iniuriant' cū nō possint de-
 fendē sua iura. **Capit. 10^m. Que 2 quot fut rephe-**
sibilia m'is que statuit ypodom' cō gubnacione

ultra bona consequim' ex opioib9 civiū. **Ca^m 20^m**

Quoniam pncip' eo qd ipi in suis d'as mltas bona 2
 va d'unt / dato tñ qd nihil veri dixisset verita-
 de tñ fut corp opioes et f'm smam p'hy s' metha. Dem9
 grās reddē eis qui civitate deniant 2 discor'dat ab opioib9
 m'is / excitat tñ em talia aliqn intellm / ayala qd alioz
 d'ca multones intellm excitat ut rē iudicet / ypodom'
 s opioez veritam' qd in sua policia mltas bonas smas pml-
 gant / aliqua tñ in ggrue statuit / possum' tñ qd ad pncipē
 spectat seq'do d'ca p'hi n. pot. / increpare ypodomū qd ad d'ca
 p'm qd ad impossib' statutoz / s' qd ad mō' qd statuit indi-
 cando / t'io qd ad leges q's statuit tangētes d'uisa gna p'oz
 = pmo. n. d'cus p'hus defecit statuēdo impo.^a / nā statutum
 de distincōe civiū stare nō potat cū statuto d'elctōne pncipis

Si em civitas s. / se ipm distinguere debet in tres ptes.
videlicet in bellatores / artifices / & agrolas / & soli bellatores ha-
debant arma ut possent seditiones & iurgia fra civitate
removere et pacem ab hostibus defendere optebat bellatores
hinc maiore pōm q̄ agrole & artifices sūt sup̄ / et q̄ semp
potēiores dñant et honēs libent̄ iniustificat cū possūt / hoc
positō pōto artifices & agrole nō hērent pte in potētia &
bellatores nō p̄mittent eos p̄cipare in elōe p̄ncipis. Sta-
tue q̄ q̄ totū p̄ls eligat p̄ncipe scāe nō p̄t cū statuto de
bellatoribus ut q̄ ipi sūt potēiores alijs et sūt soli hñtes
arma. Sedo deficiebat ypodom q̄ admō q̄ statuit in
iudicādo volebat em iudices nō debē confire in p̄tio defe-
renda smā tñ ut aut p̄hus nō negabat qm̄ dom̄ p̄uati
q̄re possent / hoc aut̄ duplici viā p̄bai p̄t p̄mo existo
mō iudicandi sequi maior p̄sio & maior dignitō iudici
nā cōi p̄tūt iudices si possint sibi loqui in p̄uato quā
si loqūt̄ pub̄. in p̄tio et si iurāunt q̄ sentiūt cā de-
gabūt hoc mō q̄ alit̄. Dñ & p̄hus innuit q̄ n. q̄busdā
bonis politicijs cāris statuit q̄ ordināūt ypodom̄ ubi
ordinat̄ iudices posse loqui sibi in v̄te pub̄. nō tñ posse
hinc adinvicē consiliū in p̄uato / Rursus deficit dñs modus
q̄ maliquibus iudicijs oz collatōez hinc adinvicē ut si iudices
discordaret oz collatōez hinc adinvicē quoz smā tenēda cēt
Tercō deficiebat dñs p̄hus q̄ adleges quas statuit tūgē-
tes dñsa gñā p̄sonaz et spaliū q̄ adlege q̄ statuit erga sa-
pientes / nā si quicūq̄ sapiēs inveniens aliq̄ expedies civitātē
debi exhor debitu honore accipe tonoret sapiētes adveni-
endi novas leges et ad ordendū novas leges in v̄tas cē p̄fi-
tuas civitati. q̄re q̄tinue mutaret̄ leges q̄ e valde in civita-
te p̄iculosum qz leges magnā efficacā hñt ex diut̄itate

tps q si assidue in nouet leges tollet vltus & efficacia ipaz
 Statutu ig ypodomi deos qui in venit ad expediens citati
 ut aut p huc sufficiat visu az bonu e in pualofu Inqis
 aut defiat ypodom? h' aut defiat in alijs ut vt' pncipat
 Debeat ire p'ctoz ut p'hereditate et vt' leges sint inouade
 dato q aliq defian q'ineat & alia q tra ista matiam sut qre
 da infra diffusis t'itabur Adpnt in sufficiat h' tetigisse de
 opionibus p'hoz et in hor pma ps tict' huc' t'oi libri in quo
 agitur de Regime ciuitat' & regni

Quo regende sut citates tpe pac' & q' q' osidanda s' i t'ra i'gie.

Quot sut spes pncipatuu et q' illoz sut boni & qui mali

Q' meli' e citate & reg' i'gi vno q' p'ab' & q' reg' e opti' pncipat'

Quib' r'ib' ondi pt q' appet meli' ee citate aut p'uaa regi aptib'
 qua vno et quo solui possut r'ones ille

Q' meli' e regime regni & pncipat' ire p'hereditate & succes
 sione filioz q' p'ctoz aliq'

Q' sut in quib' rex alios dz excede & quo rex diffat atyrano

Q' tyrandes est pessim' pncipat' et q' sume debet caue reges
 et pncipes ne eoz dnu in tyrande couitat'

Quod e officiu regis et qlit' rex se h're debeat i regime
 ciuitat' & regni

Que sut illa q' dz opai verus rex q' silat face se tyranus.

Que & q' sut cautele q'bz tyrant' m'it' se i suo dno p'ruad'

Q' s' illa ad q' reducat' cautele tyramice et q' reges caue
 debent ne effiaat' tyrant' q' opa regia s' optia tyrannica
 no sut pessima.

Q' detestale est regia maiestate declinare ad tyrandem

q' q' corrupcois malis p'uis pncipatib' totu i tyrande

Q' sume expedit regibus r'e gubnare cogitatu

iplm & caue ne tyrantzet q' mlt' decus q' s' dicos i fidai tyranis

- .xviii^m** Quid maxime rex caueat ne efficiat tyrannus eo quod plures mores cor-
rumpat tyrannides quod regnum principatu. **12^m**
- .xviii^m** Que sunt que saluant diuini regnum et quot opteat regem facere ut
se in suo principatu perseuet. **14^m**
- .xviii^m** Que sunt consiliabilia et ita que omnia consilia adhibere. **16^m**
- .xviii^m** Quid est consilium et qualiter consilia sunt fienda. **18^m**
- .xviii^m** Quales consiliarios debeat assumere regiam maiestate. **18^m**
- .xviii^m** Quot oportet scire consiliarios et ita quot se consilia adhibenda. **19^m**
- .xviii^m** Quod quod potest esse sunt omnia legibus determinanda et que pauca. **20^m**
possunt arbitrio iudicium esse committenda.
- .xviii^m** Qualiter est in iudicio procedendum et que similes passionales sunt
contra iudicem prohibendi. **21^m**
- .xviii^m** Que et quot opteat habere iudices ut contingat eos delicta
iudicare. **22^m**
- .xviii^m** Que et quot opteat considerare iudices ut indulgeat huma-
nitas et ut sint clementes potius quam crudeliter. **23^m**
- .xviii^m** Quod diuisa sunt genera legum et diuisi sunt mores iusticie et que in ius
naturale et positum cetera talia reducantur. **24^m**
- .xviii^m** Quod ius gentium minus animalium a iure naturali habet esse distinctum. **24^m**
- .xviii^m** Quod ius deat esse lex humana et que condende tales leges sunt utile
regno et ciuitati. **26^m**
- .xviii^m** Quod non in omnibus est leges fieri et que ut leges vni obligandi
habeant et eas promulgatas esse. **28^m**
- .xviii^m** Quod et que opera debet continere leges que a regibus et principibus
sunt condende. **28^m**
- .xviii^m** Qualiter melius regis ciuitas a regum ut melius regem optimo
rege aut optima lege. **29^m**
- .xviii^m** Quod potest lege humana et naturale optime dare lege ciuili et diuina. **30^m**
- .xviii^m** Quod quod potest esse asuescere in nouare et immutare leges. **31^m**
- .xviii^m** Quod est ciuitas et que est regis et que est omnia esse populum ex parte in regem et ciuitate. **32^m**

xxxiii Quia tunc est optima civitas et optima regnum et optima populus quando. 33.
 est exemplum medijs constitutum.

xxxiiii Quia expedit populo cum magis iuvencia regibus obedire et cum. 34.
 summa diligenter leges regias observare.

xxxv Qualiter se debent cives et vbi omnes habitatores regni habere ne. 35.
 reges provocent ad iracundiam contra populum.

xxxvi Quo reges et principes deant se habere ut amentur a populo et quo. 36.
 ut timeantur. et quibus videri sit necesse amari tamen dicitur plus
 appetere quam timeri.

**Incipit pars prima libri. Capitulum primum. Quo regenda
 est civitas tempore pacis et quae et quot consideranda sunt in tali regno.**

Dostaque auxiliante deo complevimus. **Capitulum. i.**
 prima huius libri parte premitendo quedam pambula
 adposita et recitanda operationes diversorum
 philosophorum institutionum politicarum et tradentium arte dirigere civitatem
 et regnum. Restat autem nunc exequi de alijs duabus partibus
 videlicet de regimine regni et civitatis tempore pacis et de huius regimine
 tempore belli. **S**ciendum igitur quod sicut tempore belli defendenda est civitas
 parva sic gubernanda est tempore pacis per leges iustas et per
 consuetudines approbatas quae vim legum obtinet. **S**icut igitur sicut se
 habere arma ad tempus belli sic et leges ad tempus pacis. **V**iso igitur
 tempore pacis gubernandum esse civitatem et regnum per leges iustas
 et per consuetudines approbatas. Deleui parte per quae et quot consideran-
 da sunt in tali regimine. **S**i autem philosophus. m. pol. tage. iii.
 que consideranda sunt in regimine civitatis. **H**ec autem sunt. **P**ri-
 ceptis. **C**onsilium. **P**rocurator. **E**t populus. **P**ossunt autem ex his legibus
 quibus regenda est civitas tempore pacis. **D**uplici via investigare
 quod deperditur. **V**idelicet considerandum est in regimine quod regenda est civitas
 tempore pacis. **P**rima via sunt ex his quae requiruntur ad legem
 secunda ex fine qui intenditur in ipsa lege. **P**rima via sic patet.